

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ ๑๖

เรื่อง

“Inclusive Education in Thailand : Policy to Practice”

วันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๓๐ น.

ณ ห้องจามจุรีบอลรูม โรงแรมปทุมวัน ปริ๊นเซส

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับบริติช เคานซิล ประเทศไทย ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่องนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ หรือ การศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย (Inclusive Education in Thailand) โดยได้ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ และเปรียบเทียบประสบการณ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสหราชอาณาจักร รวมทั้งการศึกษาสภาพพื้นที่จริงในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดเพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นายเดวิด บาทรัม โอบีอี (Mr. David Batram OBE) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษและผู้พิการ Prescient Education Ltd. สหราชอาณาจักร ได้จัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (Inclusive Education in Thailand) เสนอต่อรัฐบาลไทยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาแบบเรียนรวมในประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยความร่วมมือของบริติช เคานซิล ประเทศไทย จึงได้จัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ ๑๖ เรื่อง “Inclusive Education in Thailand : Policy to Practice” ในวันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อนำเสนอ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (Inclusive Education in Thailand) และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าว รวมทั้งนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวมของประเทศไทยต่อไป

ในการประชุมเสวนาดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ ๑๕๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ตลอดจนหน่วยงาน มูลนิธิและสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนายซัมเมอร์ เซีย (Mr. Summer Xia) รองผู้อำนวยการบริติช เคานซิล ประเทศไทย เป็นผู้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเสวนา นายกมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา เป็นผู้กล่าวรายงาน และได้รับเกียรติจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกล่าวเปิดงาน และนายไบรอัน เดวิดสัน (Mr. Brian Davidson) เอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย กล่าวบรรยายสรุปความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ วิทยากรในการเสวนาประกอบด้วย นายมัลคอม รีฟ (Mr. Malcolm Reeve) ผู้อำนวยการบริหารฝ่ายการศึกษาพิเศษและการเรียนรวม Academic Enterprise Trust (AET)

สหราชอาณาจักร นางศรีศักดิ์ ไทยอารี ผู้อำนวยการสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดา ทับพันธุ อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

กล่าวต้อนรับโดยรองผู้อำนวยการบริติช เคานซิล ประเทศไทย

นายซัมเมอร์ เชียร์ (Mr. Summer Xia) รองผู้อำนวยการบริติช เคานซิล ประเทศไทย กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเสวนา โดยกล่าวว่าปัจจุบัน การศึกษาเรียนรวมเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และเป้าหมายของการศึกษาเรียนรวมคือการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียม และทั่วถึง ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญขององค์การยูเนสโก และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (SDGs) ทั้งนี้ บริติช

เคานซิล ประเทศไทย โดยความร่วมมือของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เริ่มดำเนินโครงการศึกษาวิจัย เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๘

นอกจากนี้ บริติช เคานซิล ยังได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยผ่านงานด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ การศึกษา และภาคประชาสังคม และได้เริ่มกิจกรรมความร่วมมือด้านการศึกษากับสถาบันการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลารวมกว่า ๒๕ ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ความเสมอภาค ความหลากหลาย และการเรียนรวม หรือเรียกว่า ยุทธศาสตร์ “EDI” (Equality, Diversity and Inclusion) และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ บริติช เคานซิล ประเทศไทย โดยความร่วมมือจากนายเดวิด บาทรัม โอบีอี (Mr. David Batram OBE) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ และผู้พิการ Prescient Education Ltd. สหราชอาณาจักร และนายมัลคอม รีฟ (Mr. Malcolm Reeve) ผู้อำนวยการบริหารฝ่ายการศึกษาพิเศษและการเรียนรวม Academic Enterprise Trust (AET) สหราชอาณาจักร ได้ศึกษาวิจัยและจัดทำข้อมูลเชิงลึกด้านการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยและเปรียบเทียบประสบการณ์การจัดการศึกษาเรียนรวมของสหราชอาณาจักร โดยในกระบวนการดำเนินงาน นายเดวิด บาทรัม โอบีอี และคณะผู้ศึกษาวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเอกสารและเดินทางไปศึกษาสภาพจริง รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการศึกษาเรียนรวมของประเทศไทยทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและทำความเข้าใจสภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย และจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในประเทศไทย โดยได้เสนอแนวทางเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาการศึกษาเรียนรวมของประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไป

การกล่าวรายงานโดยเลขาธิการสภาการศึกษา

นายกมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การจัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นเวที การประชุมทางวิชาการสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็น วิพากษ์/วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่อประเด็นสำคัญทางการศึกษาที่เป็นที่สนใจของสังคม และจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยในการจัดสภาการศึกษาเสวนา ครั้งที่ ๑๖ ได้รับความร่วมมือจากบริติช เคานซิล ประเทศไทย ที่ได้ลงนาม

ความร่วมมือทางวิชาการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษาจำนวน ๑๘ คน ซึ่งได้เดินทางไปศึกษาดูงานเรื่องการศึกษาเรียนรวมในสหราชอาณาจักร เพื่อศึกษา

เปรียบเทียบและนำประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับใช้ในบริบทการจัดการศึกษาเรียนรวมของประเทศไทย และเสนอเป็นแนวทางเพื่อผลักดันให้บรรลุเป้าหมายการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีความเท่าเทียมกัน อย่างมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยในกระบวนการดำเนินงาน บริติช เคานซิล ประเทศไทย ได้มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษและผู้พิการ เดินทางมาศึกษาข้อมูลและสำรวจสภาพพื้นที่จริงของการจัดการศึกษาเรียนรวมทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด และเปรียบเทียบประสบการณ์การจัดการศึกษาเรียนรวมของสหราชอาณาจักร และจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย (Inclusive Education in Thailand) นำเสนอต่อที่ประชุมเสวนาในวันนี้ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุม สำหรับนำไปปรับแก้ข้อเสนอดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ ก่อนเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาต่อไป

การกล่าวเปิดโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล)

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวแสดงความยินดีที่ได้มาร่วมเป็นสักขีพยานในความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศไทย และกล่าวว่ารัฐบาลไทยภายใต้การบริหารราชการของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะที่เป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติเพื่อนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยได้ขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาการศึกษาชาติ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก ค.ศ.๒๐๓๐ ของสหประชาชาติ

รัฐบาลไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศภายในสองทศวรรษข้างหน้าให้เท่าเทียมและเสมอภาคในทุกระดับการศึกษา และเพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนให้มีความคิดสร้างสรรค์และมีสมรรถนะสูง อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ประเทศไทยจำเป็นต้องมีความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก เพื่อการดำรงอยู่ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งต้องพึ่งพาทักษะที่นำไปสู่ความเป็นนานาชาติตลอดจนทักษะทางเทคโนโลยี นโยบายการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่ นโยบายประเทศไทย ๔.๐ ของรัฐบาล จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้สามารถสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่างๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างใช้วิจารณญาณ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะในการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวมีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ ดังนั้น การจัดเสวนาวันนี้ในประเด็นหัวข้อเรื่องการศึกษาเรียนรวม นับว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยตรง เนื่องจากการศึกษาเรียนรวมหรือ Inclusive Education มีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมนโยบายการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกประเภทของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพที่จัดให้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ทั้งนี้ องค์กรศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาหรือโออีซีดี (OECD) ได้กล่าวชื่นชมประเทศไทยว่าประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยร้อยละ ๘๘ ของเด็กปฐมวัย (อายุ ๓-๕ ปี) ได้เข้ารับการศึกษารวม ทั้งได้รับการดูแลและพัฒนา ซึ่งนับเป็นความสำเร็จที่จัดอยู่ในระดับแนวหน้าของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสูงกว่ามาตรฐานเฉลี่ยของโออีซีดี

ในกรณีของการศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education) อ้างอิงตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ จะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่แตกต่างและหลากหลายไปสู่ การเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต และเป็นเป้าหมายระดับชาติซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ จัดการศึกษาต้องร่วมดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษา เรียนรวม (Inclusive Education in Thailand) ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจาก สหราชอาณาจักรเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย จึงเป็นข้อเสนอที่ได้รับการจัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่านจะ ได้ร่วมรับฟังเนื้อหาสาระจากการนำเสนอของผู้เชี่ยวชาญจากสหราชอาณาจักรและผู้เชี่ยวชาญไทยที่มี ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรวมเป็นอย่างดี และขอให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะ ประสบการณ์ของทุกท่านทั้งจากผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ตรงจากพื้นที่ จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและเป็นพลังในการ ขับเคลื่อนการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยให้เป็นรูปธรรมต่อไป

คำกล่าวของเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย

นายไบรอัน เดวิดสัน (Mr. Brain Davidson) เอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำ

ประเทศไทย กล่าวว่าสหราชอาณาจักรกับประเทศไทยมีความร่วมมือ ด้านการศึกษาและเป็นพันธมิตรที่ดีติดต่อกันมาเป็นเวลามากกว่า ๑๐๐ ปี โดยเป็นความร่วมมือผ่านโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่ หลากหลาย และในเดือนเมษายน ๒๕๕๙ สถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรได้ลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ด้านการศึกษา กับ ประเทศไทย โดยเน้นความร่วมมือ ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การ ยกระดับทักษะภาษาอังกฤษของครูและนักเรียนในประเทศไทย ๒)

ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ผ่านเงินทุนของรัฐบาลอังกฤษเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสวัสดิการใน ๑๕ ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ๓) พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ โดยบริติช เคานซิล ได้ดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการในวิทยาลัย อาชีวศึกษา เพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้ เห็นความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างบริติช เคานซิล ประเทศไทยกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ ร่วมกันผลักดันนโยบายการศึกษาที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครั้งนี้เป็นความร่วมมือในการพัฒนานโยบาย การศึกษาเรียนรวมของประเทศไทย ซึ่งจะมีการนำเสนอ (ร่าง) ข้อเสนอแนบนโยบายดังกล่าวผ่านวิดีโอ โดยนาย เดวิด บาทรัม โอปี้ และนำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมโดยนายมัลคอม รีฟ

การนำเสนอ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย (Inclusive Education in Thailand)

นายเดวิด บาทรัม โอปี้ (Mr. David Batram OBE) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษและ ผู้พิการ Prescient Education Ltd. สหราชอาณาจักร นำเสนอ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษา เรียนรวมในประเทศไทย (Inclusive Education in Thailand) ผ่านวิดีโอ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑) นโยบาย รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั้งถึงและเท่า เทียม โดยมีประกาศและนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่มีความต้องการพิเศษและ พิจารณาสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไปออกมาบังคับใช้จำนวนมาก ทั้งนี้ จากประสบการณ์ในการ

สำรวจสภาพพื้นที่จริงพบว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเรียนรวม แต่ยังไม่ให้การสนับสนุนไม่เต็มที่ จึงต้องมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น และพบว่า ยังมีปัญหาและช่องว่างทางโอกาสในการรับเด็กกลุ่มนี้เข้ามาเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไป และพบปัญหาเมื่อเด็กกลุ่มนี้ต้องย้ายสถานที่เรียนจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง นอกจากนี้พบว่าเด็กกลุ่มนี้มีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาลดลงเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ทั้งนี้ ได้เน้นย้ำว่าหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาเรียนรวม คือ การให้เด็กทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรวมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไปได้เป็นอย่างดี โดยโรงเรียนมีระบบการดูแลเอาใจใส่และเน้นเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กทุกคน เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ มีความรู้ และมีทักษะเพียงพอกับการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น

รัฐควรส่งเสริมนโยบายการศึกษาเรียนรวม โดยควรกำหนดลักษณะที่ชัดเจนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวม รวมทั้งประกาศยกย่องและให้รางวัลโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาเรียนรวมได้ประสบความสำเร็จ เพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนต่างๆ ให้มากขึ้น และควรมีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้การจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นการสร้างภาระให้แก่โรงเรียน แต่เป็นการส่งเสริมภาพพจน์ที่ดีให้โรงเรียน ขณะนี้ โรงเรียนส่วนมากไม่มีแรงจูงใจเพียงพอในการจัดการศึกษาเรียนรวม และพบปัญหาเรื่องการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่ส่วนใหญ่จะวัดและประเมินผลจากคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว ไม่ได้วัดศักยภาพด้านอื่นของผู้เรียน จึงควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการที่ถูกต้องให้แก่ครูและศึกษานิเทศก์ด้วย

ทั้งนี้ มีกรณีตัวอย่างที่ดีของประเทศไทยในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะในศูนย์ชุมชนบางแห่งเท่านั้น ไม่ได้เข้าสู่โรงเรียนในระบบทั่วไป การจัดการศึกษาเรียนรวมส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้เด็กสามารถปรับตัวเข้าไปอยู่ในโรงเรียนทั่วไปให้ได้ แต่ไม่ได้พัฒนาโรงเรียนให้ปรับตัวเพื่อรองรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการที่มีความแตกต่างหลากหลาย โรงเรียนจึงควรพัฒนาและจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาแบบเรียนรวมให้มากขึ้น โดยนอกจากจะจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กทั่วไปแล้ว ควรมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการให้สามารถเรียนควบคู่ไปกับเด็กปกติทั่วไปได้ด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบายการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่อง **งบประมาณสนับสนุน** เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีแรงจูงใจเรื่องงบประมาณ เพราะได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดการศึกษาเรียนรวมที่สมบูรณ์ได้ มีโรงเรียนหลายแห่งตัดสินใจไม่ขอรับเงินงบประมาณสนับสนุนเนื่องจากมีกระบวนการขอรับจัดสรรที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และใช้เวลานาน ซึ่งแตกต่างจากการขอรับเงินงบประมาณเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่สามารถทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญต่อเด็กกลุ่มนี้เป็นพิเศษ รัฐบาลไทยจึงควรปรับวิธีการขอรับจัดสรรงบประมาณให้ง่ายและไม่ยุ่งยากซับซ้อนเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวมเพิ่มมากขึ้น

๒) การดำเนินงาน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือแนวทางปฏิบัติ พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมหรือปรึกษาหารือกับครูเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้บุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษและพิการ เนื่องจากมีความเชื่อว่าการมีบุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษและพิการเป็นเรื่องที่ต้องปิดบังซ่อนเร้นไม่ให้สังคมรับรู้ รวมทั้งบางโรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากมีความเห็นว่าเด็กกลุ่มนี้เป็นภาระทางค่าใช้จ่าย และมีผลเชิงลบต่อผลการเรียนโดยรวมซึ่งส่งผลต่อการจัดอันดับของโรงเรียน

๓) การปฏิบัติ ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย คือ ต้องผลักดันให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาเรียนรวมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาเรียนรวม คือ **ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ความอดทน ความรับผิดชอบ (accountability)** และเห็นความสำคัญของการศึกษาเรียนรวม และควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดหา **ครูผู้ช่วยสอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลเอาใจใส่ร่วมทั้งการจัดการเรียน การสอนเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการโดยเฉพาะ** รวมทั้งควรมีการอบรมและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะให้แก่ครูเพื่อดูแลและจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพให้เด็กกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม ด้วย นอกจากนี้ **หลักสูตรการเรียนการสอนควรมีความยืดหยุ่น** เพื่อสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพความพร้อมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความ ต้องการพิเศษและพิการได้สำเร็จการศึกษาและสามารถออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้อย่างเหมาะสม โดยควรมีเครื่องมือการสร้างห้องเรียนแบบเรียนรวม (Inclusion Toolkit) เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น การประเมินผล การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหา การ ดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครองและผู้ดูแล แผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการให้การสนับสนุนสำหรับช่วง เปลี่ยนผ่าน

การอภิปรายนำ

นางศรีศักดิ์ ไทยอารี ผู้อำนวยการสภาองค์การ พัฒนา เด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) แสดงความคิดเห็นในฐานะเป็นผู้แทนองค์กร เอกชนและจากประสบการณ์การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษและพิการ รวมทั้งเด็กด้อยโอกาส โดยได้สะท้อนภาพเด็กและ เยาวชนในบริบทต่างๆ ที่ปรากฏในสังคมไทย ดังนี้

๑) ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งที่จังหวัดสุโขทัย มีเด็กนักเรียน ๒ คนที่เป็นเด็กสมาธิสั้น ถูกจับไปนั่งหลังชั้น เพราะครูเกรงว่าถ้าให้นั่งข้างหน้าจะรบกวนการเรียน ของเด็กคนอื่น

๒) โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ แห่งหนึ่งซึ่งจัดการศึกษาแบบเรียนรวม แต่ จัดให้เด็กที่มีความพิการทางร่างกายทั้งหมดไปรวมไว้ในห้องเดียวกันชั้นล่าง เนื่องจากไม่มีทางเดินสำหรับผู้ พิการ และมีอีกหลายโรงเรียนจัดในลักษณะเช่นเดียวกันนี้

๓) โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในเรื่องการเตรียมเด็ก สัญชาติพม่าให้คุ้นเคยกับภาษาไทย และสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี มีการจัดการเรียน การสอนและการเอาใจดูแลเป็นอย่างดี แต่ได้รับการคัดค้านจากผู้ปกครองไทย เนื่องจากมีความคิดว่าโรงเรียน ให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กพม่ามากกว่าเด็กไทย โรงเรียนจึงอาจต้องยกเลิกโครงการนี้

๔) โรงเรียนในลักษณะที่เรียกว่า street school หรือ street education มีครูจากมูลนิธิ หรือจากสำนักงาน กศน. ออกตระเวนเดินไปตามสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณที่มีเด็กเร่ร่อนอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีกระเป่าเป้ใส่วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น และขนมขบเคี้ยวสะพายอยู่ด้านหลัง เพื่อชวนให้เด็กมานั่งกินขนม และเรียนหนังสือไปด้วยพร้อมกัน

๕) เด็กที่ย้ายถิ่นตามพ่อแม่ผู้ปกครอง (children on the move) เพื่อไปประกอบอาชีพที่ จังหวัดอื่นหลังฤดูกาลเพาะปลูกพืชไร่ ซึ่งในเมืองไทยมีจำนวนมากโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เด็ก เหล่านี้ย้ายตามพ่อแม่ไปทำงานตามที่ต่างๆ โดยไม่ได้เข้าเรียนเนื่องจากเป็นการย้ายเพียงระยะสั้น ไม่สามารถ เข้าเรียนในจังหวัดที่ย้ายไปอยู่ และเมื่อกลับมาถิ่นเดิมก็ไม่สามารถเรียนต่อได้ เนื่องจากขาดเรียนเป็น เวลานาน

จากภาพที่สะท้อนให้เห็น พบว่าการศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education) ไม่ใช่การศึกษาเฉพาะผู้พิการทางร่างกายหรือทางสมองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากหรือด้อยโอกาสอื่นๆ ที่รัฐบาลได้กำหนดและแยกไว้เป็น ๑๖ ประเภท การจัดการศึกษาเรียนรวมจึงต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมเด็กทั้ง ๑๖ ประเภทที่รัฐบาลกำหนดไว้ เพื่อให้เป็นการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มีความสมบูรณ์และครอบคลุมเด็กทุกกลุ่ม

ทั้งนี้ เห็นด้วยกับข้อเสนอของนายเดวิด บาทรัม โอปีอี ที่เสนอให้รัฐบาลไทยส่งเสริมสนับสนุนนโยบายการจัดการศึกษาเรียนรวมให้ผู้ที่มีความต้องการพิเศษและผู้พิการเพื่อให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเด็กกลุ่มนี้ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงชีพตัวเองได้เหมือนคนปกติทั่วไป และเห็นด้วยว่าไม่จำเป็นต้องให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการสามารถเข้าเรียนได้ในโรงเรียนทั่วไปทุกแห่ง แต่ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาเรียนรวมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มีที่เรียนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งยังเห็นด้วยกับข้อเสนอเรื่องการพัฒนาศักยภาพของครูและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้วยการอบรมให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และเอาใจใส่ดูแลและจัดการเรียนการสอนให้เด็กกลุ่มนี้ได้ รวมทั้งโรงเรียนควรจัดหาครูหรือผู้ช่วยสอนด้านการศึกษาพิเศษ (special education coordinator) โดยควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายครูผู้ได้รับรางวัลยกย่องในการจัดการเรียนการสอนที่ดีให้แก่เด็กกลุ่มนี้ เพื่อเป็นการขยายผลและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ (Toolkit) เพื่อสืบทอดแนวคิดและพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างทั่วถึงมากขึ้น

ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ จึงควรเพิ่มข้อเสนอเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ปกครอง รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการดูแลเอาใจใส่และร่วมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้อย่างเต็มที่ โดยต้องปรับทัศนคติผู้ปกครองว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการสามารถเรียนรวมกับเด็กปกติทั่วไปได้ และเด็กกลุ่มนี้สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับเด็กอื่นได้อย่างมีความสุข ถ้าได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเป็นอย่างดี และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าไปเรียนรวมกับเด็กปกติทั่วไป นอกจากนี้ ควรเพิ่มข้อเสนอเรื่องการจัดเครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่เด็กที่มีความพิการทางร่างกายให้สามารถเรียนรวมกับเด็กอื่นในโรงเรียนทั่วไปได้

อย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายของนายเดวิด บาทรัม โอปีอี ส่วนมากเน้นย้ำและให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความพิการทางสมองและทางร่างกาย แต่ไม่ได้เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่นๆ เท่าที่ควร ซึ่งในหลักการของการจัดการศึกษาเรียนรวม คือ การทำให้เด็กทุกกลุ่มได้มีโอกาสเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพแวดล้อมและความต้องการที่หลากหลาย จึงควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของเด็กเป็นสำคัญด้วย โดยเสนอว่าการจัดการศึกษาเรียนรวมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการควรมีเป้าหมายที่สำคัญ ดังนี้ ๑) การพัฒนาด้านความรู้ทั่วไป ๒) การพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งรวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ ๓) การให้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของตัวเอง และตระหนักรู้ถึงคุณค่าของผู้อื่น และ ๔) การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมที่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

นอกจากนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ โดยมีความคาดหวังว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ จะทำให้เด็กได้มีเพื่อน มีครอบครัวและสามารถทำงานประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ ในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในประเทศไทย พบว่ามีสถานศึกษาได้ทำความร่วมมือกับสถานประกอบการหลายแห่งเพื่อให้โอกาสสำหรับเด็กด้อยโอกาสในด้านการประกอบอาชีพ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันขยายผลโดยการ

จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางหรือตัวอย่างในการประกอบอาชีพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ และควรพัฒนาครูทุกคนให้เป็นนักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาพิเศษ (special educator) โดยมีลักษณะดังนี้

๑) สร้างความตระหนักรู้ว่า เด็กทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

๒) ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตใจที่พร้อมให้บริการ รวมทั้งพยายามค้นหาวิธีการสอนที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็ก

๓) สร้างทีมงาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้ปกครองร่วมเป็นทีมงานในการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสอนการบ้าน การสังเกตพฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลเด็ก รวมทั้งการประสานติดต่อให้ผู้มีความรู้ด้านเด็กพิเศษเข้ามาช่วยเหลือดูแล และมีความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นทีม

๔) มีความรู้ความสามารถในการพิจารณาตัดสินปัญหาและความต้องการที่แตกต่างของเด็กได้ และสามารถหาบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเข้ามาให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้

๕) สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการให้ผู้อื่นได้ ทราบเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดา ทับพันธุ์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำเสนอสาระสำคัญ สรุปได้ว่าประเทศ

ไทยให้นิยามความหมายของคำว่า inclusion หมายถึง การเรียนร่วม/ การเรียนรวม โดยเป็นการจัดการศึกษาที่รวมเด็กทุกประเภท ทุกวัย ทุกสถานะ ไม่ว่าจะเป็นเด็กพิเศษ เด็กยากจน และเด็กที่มีเพศสภาพที่ต่างจากชายและหญิงมารวมกัน และจัดเด็กเหล่านี้ให้ไปนั่งรวมกันหลังห้องเรียน เนื่องจากจะได้ไม่ไปรบกวนเด็กคนอื่นในห้องเรียน จึงควรทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า inclusion หรือการเรียนรวม ว่าหมายถึง การนำเด็กที่มีสถานะความต้องการจำเป็นพิเศษเข้ามาเรียนในห้องเรียนปกติ และสามารถเรียนรวมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไปได้ ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า mainstream หมายถึงการจัดการศึกษาที่ยืดเด็กปกติทั่วไปเป็นหลัก และให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้ามาเรียนรวมได้ โดยมีเป้าหมายว่าเด็กที่เข้ามาเรียนจะสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งสามารถปรับตัวและเรียนในห้องเรียนปกติได้ อาจมีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กสามารถเรียนในห้องเรียนเหมือนเด็กปกติทั่วไป และไม่เป็นการละทิ้งโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการในห้องเรียน ควรมีวิธีการปรับการเรียนการสอน และจัดพื้นที่สภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้ให้สามารถอยู่ในสังคมห้องเรียนได้โดยไม่รู้สึกละแวกแปลกแยก หรือสามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าการพึ่งผู้อื่น รวมทั้งให้ความสำคัญกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้พิการ และควรมีวิธีการให้โรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้กัน จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ก่อนการย้ายโรงเรียน ครูฝ่ายการศึกษาพิเศษควรพิจารณาและวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน และให้ข้อมูลเด็กก่อนที่จะย้ายโรงเรียน หรือการพาเด็กไปรู้จักคุณครูพาไปดูห้องเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนใหม่ได้

นอกจากนี้ ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า รัฐควรพิจารณาระบบการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาที่มีความเท่าเทียม และเสมอภาคอย่างแท้จริง โดยควรคำนึงว่าเด็กทุกคนที่เข้ามาในระบบการศึกษามีความพร้อมทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกัน บางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี บางคนฐานะ

ยากจน แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวที่เท่ากัน ซึ่งนับเป็นความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ดังนั้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กยากจน หรือเด็กชายขอบ ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา

สิ่งที่รัฐควรดำเนินการประการแรกเพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ ได้แก่ การปรับทัศนคติผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เข้าใจถึงความแตกต่างหลากหลายของแต่ละบุคคล รวมทั้งควรมีการสร้างความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โดยกำหนดให้นิสิตนักศึกษาทุกคนที่เรียนในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ต้องมีความรู้พื้นฐานด้านการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษและผู้พิการ เพื่อให้ครูทุกคนสามารถจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ ไม่ว่าจะเป็นครูประจำ ครูแนะแนว แพทย์ พยาบาล ภารโรง แม่บ้าน นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ เพื่อทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการ

นอกจากนี้ ควรสร้างเครื่องมือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการในประเทศไทย ประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาดำเนินการต่อไปได้ ด้วยการปรับทัศนคติคนในสังคมให้ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีฐานะยากจน โดยผู้ปกครองควรปลูกฝังบุตรหลานให้มีความเข้าใจเรื่องความแตกต่างหลากหลายของแต่ละบุคคล เพื่อให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายมัลคอม รีฟ (Mr. Malcolm Reeve) ผู้อำนวยการบริหารฝ่ายการศึกษาพิเศษและการเรียนรวม Academic Enterprise Trust (AET) สหราชอาณาจักร ให้ข้อเสนอแนะและมุมมองในการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษและพิการว่า สิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาเรียนรวม คือ การให้คุณค่าแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ควรตัดสินเด็กจากความพิการหรือความด้อยโอกาสในด้านต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการศึกษาที่เท่าเทียมกันให้แก่เด็ก ทั้งนี้ ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญคือ ทัศนคติของบุคคล และควรคำนึงถึงการดูแลเอาใจใส่เด็กที่มีความแตกต่างกัน จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ ต้องมุ่งเน้นที่ความสามารถของเด็ก ไม่ใช่การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายเพื่อความเป็นเลิศด้านการศึกษาของโรงเรียนเท่านั้น

นอกจากนั้น รัฐบาลควรกำหนดกฎหมายหรือนโยบายที่จะทำให้ทุกโรงเรียนปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีระบบการตรวจสอบโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้อย่างเหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีการตรวจสอบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายของแต่ละบุคคลได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของสหราชอาณาจักรที่มีการกำหนดกฎหมายซึ่งบัญญัติแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนไว้ว่า เด็กทุกคนที่เดินเข้ามาในโรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีลักษณะของความต่างจำเป็นพิเศษที่แตกต่างกัน และผู้ปกครองก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีแนวทางจัดการศึกษา และการบริการทางการศึกษาเพื่อสามารถตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายของแต่ละบุคคลได้ ทั้งนี้ ผู้ปกครองมีสิทธิที่จะเลือกโรงเรียนให้เด็กได้ เพราะกฎหมายของสหราชอาณาจักรกำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้

สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ คือ การจัดทำแผนการเรียนสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล การมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยอาจเพิ่มเติมกิจกรรม เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน หรือเป็นโปรแกรมหลักสูตรเฉพาะบุคคล และครูควรปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กสามารถเรียนได้ รวมทั้งควรส่งเสริมให้ครูทุกคนเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการอบรมชี้แจงให้ครูมีความรู้ และความเข้าใจพื้นฐานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ ทั้งนี้ อาจแบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้ ๑) ด้านการเรียนรู้ ๒) ด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ๓) ด้านจิตใจ และ ๔) ด้านร่างกายและประสาทสัมผัส เช่น หูตึง ฟังไม่ได้ยิน หรือร่างกายพิการ เป็นต้น

การอภิปรายทั่วไป

ที่ประชุมได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ สรุปได้ดังนี้

๑) การออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับความแตกต่างหลากหลายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าการประเมินติดตามหลักสูตรของโรงเรียน

๒) โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนจนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ก่อนที่จะส่งผ่านไปยังระบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่จะต้องมีการสื่อสารและความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

๓) โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะรับเด็กพิการเนื่องจากการขาดครูที่มีคุณภาพและความไม่พร้อมที่จะรับเด็กเข้ามาเรียนรวมกับเด็กปกติทั่วไปในโรงเรียน จึงควรออกกฎหมายหรือมาตรการเฉพาะที่เชื่อมโยงกับกรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

๔) โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลทดสอบระดับชาติ (O-Net) และปฏิเสธการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการเข้ามาเรียนรวมกับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งนับเป็นประเด็นที่มีความสำคัญที่รัฐจะต้องแก้ไขปัญหานี้เนื่องมาจากการขาดบุคลากรและงบประมาณ

๕) ควรเพิ่มนโยบายเกี่ยวกับเด็กไร้สัญชาติไว้ในการศึกษาเรียนรวมด้วยเนื่องจากได้รับการคัดค้านอย่างมากจากผู้ปกครองไทยไม่ให้เข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสมุทรสาครซึ่งร้อยละ ๖๐ ของประชากรเป็นผู้ใช้แรงงานอพยพข้ามชาติ

๖) โรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวม ควรผลักดันให้มีครูผู้ช่วยสอนด้านการศึกษาพิเศษ โดยอาจจัดเป็นกลุ่มโรงเรียน และทำให้ผู้บริหารตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ

๗) ควรปรับทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาความก้าวหน้าและผลสำเร็จของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการ แม้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลานาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ หรือการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย (Inclusive Education in Thailand) และจากผลการจัดเสวนาและข้อเสนอแนะของที่ประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนนโยบายการศึกษาเรียนรวม โดยควรมีการประกาศยกย่องและให้รางวัลโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาเรียนรวมได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ ให้จัดการศึกษาเรียนรวมเพิ่มมากขึ้น และควรปรับวิธีการในการขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาเรียนรวมให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีโรงเรียนที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปเพิ่มขึ้น

๒) โรงเรียนควรสร้างโอกาสในการเรียนรู้ และสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้ผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเอาใจใส่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการให้อยู่ร่วมกับเด็กทั่วไปในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข

๓) รัฐควรขับเคลื่อนและผลักดันให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาเรียนรวมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมสนับสนุนการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ความอดทน ความรับผิดชอบ และเห็นความสำคัญของการศึกษาเรียนรวม

๔) รัฐควรจัดสรรอัตรากำลังให้โรงเรียนมีครูผู้ช่วยสอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนและการดูแลผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการโดยเฉพาะ รวมทั้งควรมีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะให้แก่ครูเพื่อดูแลและจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพให้เด็กกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม

๕) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการควรมีความยืดหยุ่น เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพความพร้อมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ รวมทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและพิการให้สามารถออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้อย่างเหมาะสมเมื่อสำเร็จการศึกษา

๖) รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้จัดทำเครื่องมือการสร้างห้องเรียนแบบเรียนรวม (Inclusion Toolkit) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและการดูแลผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่น การประเมินผล การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหา ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแล แผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการให้การสนับสนุนสำหรับช่วงเปลี่ยนผ่าน

๗) กระทรวงศึกษาธิการควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณและการกำหนดอัตรากำลังครู และครูผู้ช่วยสอนให้เหมาะสม

๘) คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรกำหนดหลักสูตรให้ผู้เรียนทุกคนเรียนวิชาพื้นฐานด้านการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพิการ เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จออกไปเป็นครูทุกคนมีความรู้พื้นฐานด้านการจัดการเรียนการสอนและการดูแลเอาใจใส่ผู้ที่มีความต้องการพิเศษและพิการ

